

KUSTBON

Tidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N:o 5—6.	Prenumerationspris.	Utkommer varannan onsdag.	Annonspris.	I mars. 1922.
	1 månad Mr. 15:— I Sverige: 1 månad Kr. 0:75 I Finland: 1 månad Fmk 1:50	Redaktion: N. Blees, Riddaregatan 3 Reval. Einar Bäck, (ansv.), Kristinestad.	3 mk pr mm. I Sverige: 10 öre pr mm. I Finland 50 penni pr mm. För annons, som införes 10 eller flera ggr, räknas 20% rabatt.	

VÅRA SKOLOR.

Med rätta klagas det över, att antalet lärare och skolor på senaste tid blivit så pass stort, att deras underhåll blivit betungande icke bara för kommunerna utan även för krets- och statskassorna. Folkbildningens motståndare hava härigenom fått vatten på sina kvarnar, basunera ut över land och rike, att skolor och lärare föra samhället till ruin och undergång. Ty är det något, som förenar den gamla ordningens män och den om sitt framtida bästa icke målmedvetna stora allmänheten, så är det just motviljan mot en bättre folkupplysning. Alltnog: det nya skolväsendets genomförande kräver betydande summor men det är pengar, som i en framtid bära ränta på ränta. Det visar exemplet från andra riken, t. ex. Finland och Sverige, som vi känna bäst. Men dessa utgifter behövde inte bli så stora, som de på en del orter redan blivit eller hota att bliva. Här som vid alla nya företag gäller det att först sätta sig ner och göra upp klara beräkningar för att sedan arbeta efter bestämda planer och mot noga angivet mål. Vem är skulden till, att antalet lärare och skolor ökats, som man klagat över, till ett så stort antal? Befolkningen själv till följd av kort-

synta bekvämlighets- och sparsamhetsskäl. Nästan varje by vill ha sin egen skola, kan och vill ej inse nödvändigheten och förmånen av att ha ett mindre antal men däremot bättre utrustade skolor. Man har lärt sig betrakta kronans eller krets-självstyrelsens pengar som tillkomna nästan från annan planet, ej ur egna fickor, och därför är man ej så nogräknad med deras användning. Det kan vara nog så bekvämt att ha skola i varje by — pengarna betalar ju det opersonliga „kruna” — kronan men härigenom stegras skatterna i oroväckande grad, men, vad som är ännu betänkligare — undervisningen försämraras. Ty då en lärare skall arbeta med 3—4 avdelningar, om nog med ett mindre antal barn, kan ej arbetet bli lika bra, som där en lärare arbetar med endast 2 eller endast en avdelning. Man för barnen till stads-skolor, emedan de lära bättre där. Programmet är dock där precis detsamma som i landsbygdsskolorna, lärarna ha även samma bildningsgrad, men de arbeta med endast en avdelning i gången medan lärare på landsbygden behöver fördela sin lika långa timme på 3—4 avdelningar.

Regeringen har även insett det omöjliga i att i fortsättningen öppna nya småskolor. I

olika sammanhang har uppifrån framhållits fördelen av att sammanslå mindre skolor till bättre utrustade större sådana. Och på många håll inom Svenska Estland låter det sig mycket väl göra. Lyckligast lottat i detta avseende är Rikull „Bakvelde”, byarna Spithamn, Roslep, Bergsby och Ölbäck. Med god vilja kunde här de tre skolorna sammanslås till en sex-klassig skola. Spithamn skolan kunde flyttas till Roslep den här skulle förläggas klasserna 1—4 och i Bergsby kl. 5—6. Det bleve fråga om endast 3 lärare, högst fyra. Ingen hade heller så överdrivet långt till skolan. F. ö. har bildningsrådet i Hapsal beviljat lärare åt Spithamn bara på ett år med villkor, att deras skola nästa år flyttas till Roslep. Det kunde ju förefalla Spithamnsborna orättvist, men vid mognare eftertanke skulle de nog inse, att det vore den ända i längden mest nyttiga utvägen. En annan möjlighet vore, att alla tre skolhusen ombyggdes till ett i s. k. „Korse”, dit alla byarna hava nästan lika långt. Ölbäck finge i så fall längsta vägen.

På halvön Nuckö vore det värre, särskilt för byarna Harya och Gutanäs. En större byggnad, förlagd till trakten av Paschlep, vore annars lätt åtkomlig för alla. En utväg vore,

att skolorna i Gutanäs, Paschlep och Österby kvarstode som småskolor för kl. 1—2 och de övriga 4 klasserna finge sitt hus t. ex. i „Gränsskogen“. Ännu bättre vore dock, att alla klasserna förlades hit och att för långväga barn inrättades ordentligt internat såsom på Wichterpal. Hela kommunen behövde i så fall högst 6 lärare för 6-klassig skola.

Ormsö. Skolorna i Kärrslätt, Norrby och Hullo kunde kvarstå som småskolor, likaså Borrby och Förby. De övriga 4 klasserna kunde förläggas till trakten av kyrkan, Norrby skulle dock fortfarande vara 4-klassigt. Den nya skolan skulle behöva 3, högst 4 lärare. För hela ön bleve det summa 10 svenska lärare. Nu har ön 9 sv. lärare, men nästa år behöver även Förby en andra lärarkraft. Och med denna splittring vore kommunen ändå utan 5—6 klass. Förslaget att indela ön i två skoldistrikt vore ej heller att förakta, ena skolan i Norrby, andra i Håkabacken. Den förre kunde reda sig med tre lärarkrafter, den andra med 6, summa 9. I längden bleve det även billigare att bygga och underhålla två hus än nu 6 (två i Hullo). Och undervisningsresultatet skulle bli ojämförligt bättre.

De här framlagda förslagen borde på de olika orterna underkastas noggrann beprövning. Förr eller senare skola även svenskbygderna erhålla sexårig folkskola, och det är klart, att sådan ej kan underhållas i varje by. Redan nu har splittringen gått så långt, att en del skolor hotas med förfall, sakna tillfredsställande mängder bränsle och äro samt bli i avsaknad av undervisningsmaterial. Glömmas bör ej heller, att vi sakna

lämpliga lärare till allt flere och flere nya skolor.

Kunde vårt skolväsende ordnas i stil med här gjorda förslag, bleve det både bättre och billigare. Man må se till, att den kortsynta snålheten och egennyttan ej bedrager visheten.

Joel Nyman.

RICKHOLTZ.

Glädjande nog, har intresset för bildning på en del svenska orter så småningom blivit väckt. Rickholtz förtjänar ett omnämnande. Kommunen har numera 4 skolor förutom den nyinrättade skolan på Odinsholm, och kursen är från och med hösten 1921 4-årig i hela kommunen — Höbring skola arbetade redan förra läsåret med 4 klasser. Vad skolan i Höbring beträffar, så arbetas där från morgon till kväll, och då alla klasserna ha slutat kl. 4 — 5-tiden på kvällen samlas vetgiriga ungdomar, som bilda en frivillig femte klass. Heder och tack till skolans föreståndare och lärarinna, som utan att sky mödan så helt uppoffra sig för folkbildningen! Måtte skolförsamlingen bara till fullo förstå uppskatta det ansträngande arbetet och bygga klassrum till, så att en del klasser sluppe att arbeta på eftermiddagen, vilket icke blott är ansträngande för lärarna utan även mycket svårt för barn, som ha lång väg.

ETT BESÖK I WICHTERPAL SVENSKA SKOLA.

Den svenska parallellklassen vid Wichterpals estniska folkskola är av stor nationell och uppfostrande betydelse för svenskarna i Kors' socken. Som bekant var man på grund av det ringa barnantalet tvungen att stänga Korkis skola, men den

för Korkis och Wichterpal gemensamma klassen ersätter till stor del den stängda skolan, och dess uppfostrande betydelse är t. o. m. större än i en annan skola. Wichterpal har nämligen internat, som förestås av en i Sverige utbildad Ormsöflicka, fröken Hammerman. Eleverna äta vid ett gemensamt bord, höra ständigt ren svenska och ha god tillsyn. Även Wichterpalsbarnen bo på internatet och vilja icke ens någon gång på söndagarna resa hem. Skolan är inrymd i herrgårdsbyggnaden och har 20 elever, fördelade på andra, tredje och fjärde avdelgarna. Det är intressant att besöka detta svenska hem och höra svenska sånger sjungas där av barn, som i elfte stunden blevo räddade för svenskheten — för något år sedan voro alla så gott som ester redan. Klassen förestås av den hurtige med för svenskhetens sak varmt klappande hjärta läraren Alexander Samberg. Vi hoppas, att skolan med tiden kommer att göra goda framsteg, ännu så länge bereder språket rätt stora svårigheter för en del elever. Vi måste besinna, att skriftspråket varit någonting helt främmande för våra landsmän i Kors socken. Den goda viljan kommer dock att övervinna alla svårigheter. Redan nu kan sägas, att många barn efter omständigheterna gjort goda framsteg i svenska språket.

Kustbo.

EN VARG DÖDAD I WICHTERPAL.

Den 5 januari hittade Johan Laheman en död varg i närheten av sin gård. Laheman bor djupt inne i skogen i Mais, Wichterpal, där han förut någon gång varit skogvaktare. Han hade

på något ställe i skogen satt ut gift för att fånga rävar, men egendomligt nog hade en varg,, som aldrig låter narra sig av människor, ätit köttet, däri giftämnet var, och fastän rovdjuret försiktigt nog tagit endast en del av köttet och bara bitit litet av det i köttet inneslutna giftämnet, hade det varit nog för att bringa gråben om livet. Det hade dock icke dödat ögonblickligt. Då L. kom till stället, såg han att ett skogsdjur låtit locka sig av den farliga läckerbiten, som det dock icke helt och hållet förtärt. Han följde spåren och fann på 300 stegs avstånd en död varghona. Enligt vad han kunnat bedöma av spåren har vargen i dödssmärtan gjort häftiga språng samt rivit upp rötter och mossor på den frusna marken. Den som blev glad var L. En vacker päls hade den hatade „får- och hundtjuven”. Hundrade personer vika i förbifarten in till L. för att se på det stora undret, och gubben berättar stolt om sin bragd.

Sedan varghonan så olyckligt omkommit, har varghanen, ibland i sällskap med någon annan kamrat, på nätterna avlagt täta besök hos Laheman, men det har ännu icke lyckats denne att överlista de sluga, farliga, objudna gästerna.

WORMSÖ.

Folkmängden i Wormsö lutherska församling uppgick vid senaste årsskifte till 2,540 personer, varav 1,190 män och 1,350 kvinnor.

Omkring 2,360 ha svenska språket till modersmål, de övriga 180 estniska språket.

Under år 1921 äro: födda 58, därav 31 man och 27 kvinnor; döda 35, därav 13 män och 22 kvinnor; konfirme-

rade 47, därav 13 gossar och 34 flickor; ingångna äktenskap 19 och upplösta 11; utflyttade 7 personer och inflyttade 1. Övergångna till annat tros-samfund blott en person.

Under 1921 har alltså folkmängden ökats med 9 personer. Wormsö församlings äldste medlem har under sistlidna år uppnått 90 års ålder.

Medräknas Wormsö grekisk-ortodoxa och härvarande baptistförsamlings medlemmar torde hela folkmängden nu utgöra minst 2,625 personer, vilket är ett synnerligen stort antal för den lilla ön.

LÄRARDIPLOM.

Bland 9 personer, som i Hapsal efter julen avlagt skolläraryxamen var glädjande nog även en svensk, läraren vid Norrby skola, Ormsö, John Berggren.

SKOLORNAS UNDERHÅLL.

Statens utgifter för underhållet av de offentliga skolorna beräknas, enligt Kaja, att under innevarande år stiga till 165,891, 200 estmark. Härtill komma ännu de understöd, som utbetalas till skolorna av självstyrelseorganen och vilka utgöra omkring hälften av dessa organs årsbudget.

UPPHÄVANDE AV KRIGSTILLSTÄNDET.

Regeringen har upphävt krigstillståndet i samtliga andra kretsar förutom i kretsen Reval, Paltisk och Narva samt i gränzonen. Regeringen förbereder ett förslag till förordning om undan-

tagstillstånd, som skall överlämnas till riksdagen. Enligt förslaget bör riksdagen redan inom tre dagar godkänna proklamationen av undantagstillstånd.

SKULDERNA TILL UT-LANDET.

Vid behandlingen i riksdagens finansutskott av frågan om Estlands skulder till utlandet för krigsförnödenheter, som under tiden för det estnisk-ryska kriget införts, yttrade socialdemokraten Martna, att Estland förde kriget till förmån för de allierade, varför regeringen borde yrka på att alla skulder för anskaffandet av krigsförnödenheter skulle annulleras. Härtill svarade finansministern, att Estland kämpade uteslutande för sin oavhängighet, varför det icke kunde komma i fråga att vägra betala dessa skulder.

RYSK-ESTLÄNSK BANK.

Regeringen har med intresse omfattat de mellan de ryska andelslagens centralförbund och estländska finans- och andelskretsar förda förhandlingarna om upprättande av en rysk-estländsk bank.

ESTLANDS TRANSIT PÅ RYSSLAND.

Enligt statistiska uppgifter transporterades under senaste år genom Estland till Ryssland 11,770,000 pud varor, varav 41,8 % från Tyskland, 17,9 från England, 16,4 från Sverige, 11,3 från Amerika, 3 från Norge, 2,8 från Danmark, 2,1 från Finland och Belgien, 1,9 från Holland, 0,1 från Lettland samt 0,3 % från Danzig och Frankrike.

HANDELN MED FRANKRIKE.

Franska handelsdepartementets fullmäktige Tournier har inträffat här för att avsluta kommersiella avtal för Frankrikes räkning.

PETERSBUG — NARVA-JÄRNVÄGEN.

Vaba Maa uppger, att Petersburg — Narvajärnvägens kolföråd äro på upphällningen. Då mycken tid kommer att åtgå innan kol erhålles från England, har den nämnda banans förvaltning vänt sig till estniska sjöfartstyrelsen med anhållan att denna måtte sälja kol för upprätthållande av trafiken på Petersburg — Narvabanan till ett pris av 60 estmark per pud. Om kol ej fås från Estland måste trafiken inställas.

BOLSJEVIKERNAS GULD-EXPORT.

Till Narva ha åter anlant fyra ryska järnvägsvagnar, vilka medfört 2,270 pud ryskt guld, som var adresserat till Rådssrysslands representant i Estland.

Ett „förslag”.

För att vår estniska överhet må förstå våra uppriktiga patriotiska känslor och uppskatta vår kunnighet i riksspråket, ävensom för att maskera våra svenska ortsnamns ofta rätt så generande betydelse, och, varför inte, även för att giva våra ortsnamn en anstrykning av pikant utländsk glans föreslås följande lilla uppiffning: Vi omdöpa Nargö till Nargen, f. ö. ett namn av aiboländskt ursprung

men förvillande tyskt, Rågöarne till Pakri-örarne, Korkis till Kurks, Wichterpal — Vippal till Wihterpalu, Odensholm till Wodensholm. Nuckö är ju, översatt till „riktig” svenska, liktydigt med gammalpigornas ö, men varenda Nucköbo kan intyga, att här ej fins mera gamla ungpigor än på annan plats på vår planet och är därför benämningen en smula kränkande. Esternas Noarootsi — knivsvenskland är även lite olämpligt och skvallrar om svenska traditioner. Därför tar vi tyska formen Nukkoe eller rätt och slätt Nokke, såsom det hette under ryska tiden. Undertecknad skulle velat se den i synen, som, av den senare benämningen kunde lista fram något svenskt. Rikull, ja, den skvallrar om något så simpelt och bondaktigt som ria och skulle t. o. m. Rikullan, som det står på en gammal barons gravvård, nej, tusen gånger nej, vi behåller det fin-fina tyska Rickholtz. Och eftersom detta fina namn stavas så ytterst olika, så höjer det bara effekten. Esterernas Rikuldi vore ej heller att förakta. Svenska Klottorp — Klottap är för simpelt, inte sant, Klottapbor? Därför kommer vi överens om att även allt framgent, särskilt vid högtidigare tillfällen och på adresser, skriva Nömküll. Så har allt verkligt bildat folk alltid kallat byn. Sutlepborna äro att avundas, så även Paschlep och Raslepborna, här finns inget tvivelaktigt — allt solklart riksspråk. Spithamn — här kunde vi nöja oss med Spitamb, alltid bättre än ingenting. Rosta och Prosta upphjälpa vi med två = Roos-ta, Proosta.

Så komma vi till Ormsö — Wormsö. Det är ett rent spektakel, en ärekränkning av öns talrika befolkning, att ett „Ormsö” ens kunde komma ifrå-

ga. Utomstående kunde så lätt sätta namnet i förbindelse med det ledaste av allt levande. Även „Wormsö” låter lite för tvetydigt, därför hälst det estniska Wormsi eller rent tyska Worms. Det sistnämnda för ju osökt tanken till det historiska Worms i Tyskland, staden, där självaste Martin Luther varit — den där han var redo att strida med lika många djävlar som det kunde finnas tegelstenar på hustaken. Wormbs vore även något att reflektera på, likaså Wormossen, allt granna saker och ting. Bynamnen å ön äro de flesta dock rakt omöjliga, genuint svenska, Förby, Saxby, Norrby, Söderby m. m. En uppfinningsrik hjärna kunde dock finna en utväg även här. Hade vi som i gamla goda tiden en tysk präst, hade saken nog kunnat ordnas rätt så bekvämt. Nu har ön dock tyvärr, en svensk själasörjare. Hullo, Rumpo, Tompo, även „Binnes” (Bynäs) äro dock lyckligare lot-tade. — Svenska Osö, sundet mellan Nuckö och Ormsö — har för länge sedan blivit räddat till Wosi, så här är allt väl beställt.

Även våra familjenamn borde vi ha i benägen åtanke, bara en enda liten bokstav, inpassad på lämpligt ställe eller avlägsnad, kan ge önskad effekt. T. o. m. svenskar hemma i Sverge bruka dymedels rädsla sig ur liknande förlägenheter, t. ex. att Andersson, Pettersson och Karlsson utbyter det en smula för vardagliga 'son' mot 'zon', Anderzon således. Det gäller bara att vara lite uppfinningsrik. —

Slutet på denna visa vore således den, att då våra gamla svenska benämningar av olika orsaker kunde förefalla mindre lämpliga, att ej vara så nogräknad att ta ifrån eller lägga till några fattiga bokstäver eller ändelser. Trots det kunna vi ju ändå i själ och hjärta vara goda

svenskar, men det är ju efter våra ord och våra yttre former vi dömas, ej efter våra dolda hjärtans uppsåt och begär. I alla fall är detta mitt blygsamma förslag bara en liten vink åt ängsliga själar. Den där ögon och öron have, han må se och förstå.

Rebellus.

— **En erinran.** För såvitt icke ovanstående avser att vara en bitande ironi, vilket väl dock måtte vara meningen, ber undert. att få säga några allvarliga ord. Det här fina skämtet kan näml. ofta bli förborgat. Och i en svensk sak är det farligt att riskera något dylikt. Alltså en liten vederläggning av „förslaget“.

Förvisso är en ädel patriotism värd allt erkännande och i synnerhet en så högsinnad tanke, som den att uppoffra det egna namnskicket i rikssamförståndets intresse. Men, manne inte i alla fall detta „förslag“ är något vådligt för svenskheten i Estland. Mig synes, att det ej går ihop med stråvan att bevara svensk bosättning, svenska traditioner, fädernearvet, svensk gärning. Just i dessa urgamla svenska Orts- och personnamn ligger ett yttre kriterium på svenskvarandet. Uppgives detta, är det fara för handen att svenskstammen, i all synnerhet ett svenskt mindretal, också brytes i dess väsens rot. Namnen ha mera att betyda än vi kunna ana. De höra till den nationella kulturen och ha obestriddligen sin vägande andliga för att icke säga mystiska innebörd och betydelse. Man må vara synnerligen försiktig att modernisera och söka den utländska glansen.

Den svenska nationalitetsrörelsen i Finland går ut på att bevara allt svenskt, namnförfinskningen motarbetas kraftigt. Vi anse oss ändå icke sämre fosterlandsvänner för det. Tvärtom. Och landet har nytta av att svensk egenart fortlever.

För min del har jag känt en särskild värme i hjärtat var gång jag mötts av ett estlandssvenskt namn. Det har glatt mig och många, många andra, att de

svenska namnen ännu äro så fast rotade i Aiboland.

Jag måste bekänna, att det ovan framställda reformförslaget, så välment det än är, icke riktigt tilltalar. Skulle för min del hålla på att de svenska namnen i Estland (liksom överallt i världen) böra skyddas och hägnas till sena tider. Och vidare: att namn, som icke äro rent svenska skulle i mån av möjlighet helt försvenskas, men ingalunda ges en tysk eller estnisk anstrykning. Den möjligen förefintliga profana innebörden hos några namn har ej så mycket att betyda, att den behövde „maskeras“. Tvärtom ligger just däri det önskadade pikanta draget, pikant genom sin ålderdomlighet. Den ursprungliga besvärande betydelsen har säkerligen i huvudsak gått förlorad. Både i Sverge och Finland fortleva sådana gamla namn. Och man önskar icke förändra dem.

Svenska Estland är värt att hedras för sitt egenartade namnskick. Må traktan efter främmande, utländska finheter icke innästla sig i den svenska rörelsen. Sinnelaget böjes så lätt efter. Moderniteterna ha i de flesta fall en förflockande inverkan.

Vad beträffar släktnamnen ville jag råda till att ej gå till extravaganser och taga efter formerna Anderzon, Rickzén, Bengtzén och dylika halvheter. Sådant förekommer dessvärre både i Sverge och Finland. Varken fint eller vackert är det. Svenskheten lider blott därav. Nej heder åt allt kärnsvenskt och låt det lysa. Stick icke under stol därmed!

Vill man vara god svensk skall man ej blott hysa sin gnista i hjärtat utan också i handling visa vad man är. Lämnas de „yttre formerna“, på vilket sätt skall då den svenska saken egentligen drivas?

Håll fast vid edra åldriga svenska namn, aibolänningar, och där namnen i era bosättningsområden se ut att bli estniska återställ dem som svenska. Inför nya svenska namn var det behöves, men goda, vackra namn och helst sådana som ha gammal hävd men under tider nas lopp utdött.

B. c.

SMÅNOTISER

— **Utsäde till Ryssland.** Estniska lantbruksförbundet Estonia har med Ryssland träffat en överenskommelse om leverans av 300,000 pud havre- och kornutsäde till Ryssland.

— **Sedelmängden just nu.** Enligt vad finansministern uppger utgör den utelöpande sedelstocken i Estland just nu 2 miljarder 775 millioner estmark.

— **Revals stad** lider brist på gott dricksvatten. För att råda bot därpå planeras byggandet av en kanal mellan Birgittaån och den s. k. Övre sjön i närheten av Reval. Enligt Pæeval. komma kostnaderna för det beramade kanalbygget att stiga till cirka 85 millioner estniska mark. Revals stadsfullmäktige ha inlett underhandlingar med finansministeriet om dess understödande av kanalföretaget.

Opinion.

KYRKLIGA FÖRHÅLLANDEN.

I den finska tidningen „Kotimaa“ i Finland skriver en korrespondent från Reval följande om de kyrkliga förhållandena samt framställer några tankar om det finska kyrkofolkets plikter mot sina stamfränder.

Mångenstädes råder ännu gammal kyrklig sed, ja man kan t. o. m. finna spår av den stora herrnhutiska väckelsen, men bristen på arbetare är oerhört stor. Det närvarande kyrkliga läget ingiver därför stora farhågor. Man kan t. ex. knappast tala om något kristligt ungdomsarbete. Det nuvarande uppväxande släktet är så gott som fullkomligt främmande för den religiösa frågan. Då kyrkan och staten numera äro skilda, religionsundervisning icke längre förekommer i skolorna, ja, icke ens moralundervisning, så hemfaller det unga släktet mycket snart åt fullständig heden- dom.

Från finsk sida kan ännu mycket göras, om man i tid inser

frågans vikt och omedelbart griper verket an. Uppmärksamheten bör helt och hållet ägnas ungdomen, ty det gamla släktet besöker ännu kyrkan. Här vore ett stort och tacksamt arbetsfält för De ungas kristliga förbund. Av stor vikt vore att träda i nära förbindelse med det nyligen bildade estniska kristliga studentförbundet. Brevskrivaren föreslår, att några varmhjärtade bildade finnar så snart som möjligt borde begiva sig till Estland, där de inom ett par månader lärde sig det estniska språket samt under en tid av åtminstone ett år hölle föredrag och verkade till en början huvudsakligen i städerna, där det icke vore brist på åhörare. Då i Estland icke ännu finnes en enda folkhögskola, (Birkas tycks vara obekant) borde dessa personer vinnlägga sig om att i höst kunna grunda en kristlig folkhögskola efter ett år en annan. Lämpliga lokaler finnas för ändamålet. Ansträngningarna borde riktas på att uppsöka och utbilda estniska ynglingar för ungdomsverksamheten, så att esterna lärde sig att själva fortsätta arbetet.

Korrespond. riktar en enträgen vädjan till de kristna i Finland att tänka på det estniska folkets nödställda religiösa läge.

Minoriteternas skydd.

Vid sitt upptagande i Folkförbundet ha de baltiska staterna bland andra förpliktelser också påtagit sig den att „träda i förhandlingar med Folkförbundet beträffande de närmare bestämmelserna angående sina internationella förpliktelser med hänsyn till minoriteternas skydd”.

Men hur förhåller det sig månne i verkligheten med minoritetsskyddet i de baltiska länderna? I vilken mån de verkliga förhållandena i Estland motsvara herr Pustas försäkran i Folkförbundsrådet, att författningen ger tillräckligt skydd, det belyser en artikel i „Revaler Bote”,

Innehållet av denna artikel är i huvudsak denna: Herr Pustas påstående klingar nära nog lika cyniskt som det beryktade „I Schipkapasset är allt lugnt”. Men nakna fakta tala sitt tydliga språk. Visserligen har riksdagens allmänna utskott i första läsningen antagit förslaget om minoritetsskydd, och man kan ju hysa någon förhoppning, att det blir lag. Men i övrigt ha minoriteterna och i all synnerhet tysk-balterna många och vägande skäl till klagomål. Man försöker stämpla dem som medborgare av andra klass och hindrar dem med alla medel från att intaga den plats, som på grund av bildning och prestationsförmåga tillkommer dem. Och slutligen har en på massans dunkla instinkter spekulerande agrarreform riktat sig mot en del av den tysk-baltiska minoriteten, och därigenom berövat den basen för dess kulturella och ekonomiska ställning.

Den „agrarreform”, som bladet talar om, är endast ett förskönande uttryck för våld och rov. Lagförslaget angående den nationella autonomin skulle utan tvivel medföra en förändring till det bättre. Men dess öde är ännu ovisst. Endast med möda lyckades det att genomdriva förslaget vid allmänna utskottets sammanträde den 12 december 1921. Det skedde med arbetspartiets, socialdemokraternas och tyskbalternas röster mot de oavhängigas, kristliga folkpartiets och folkpartiets.

I sin nu föreliggande form stöder sig förslaget på den i estländsk grundlag fastslagna rätten för de nationella minoriteterna att sammansluta sig till organisationer för bevakandet av sina kulturella intressen. Det av tysk-baltiska partiet utarbetade projektet överlämnades åt

regeringen för ett år sedan. Det gäller framför allt minoritetens rätt att autonomt förvalta sin nationella kultur, särskilt bildningsväsen och välfärdsinrättningar. Minoritetsgemenskapen uppfattas som juridisk person. Till den kan varje medlem av minoriteten ansluta sig vid någonda 20 år. För att undgå slitningar föres över de anmälda en katastrofbok.

Självförvaltningen eger genom en „folkdag”, vars 60 medlemmar väljas på 3 år. I spetsen för organisationen står en „president” med exekutiva ämbetsmän vid sin sida. Mellan honom och folkdagen förmedlar ett utskott. Medel till underhållet av skolor och välgörenhetsanstalter m. m. vinnas dels genom proportionella andelar i de allmänna statliga och kommunala skatterna, dels genom utskrivandet av särskatter för minoriteten. Denna förbinder sig att som sådan avhålla sig från varje inblandning i politiken.

Utlandet.

LETTLANDS STATSSKICK.

Lettlands nationalförsamling har godkänt grundlagsförslagets första del, som bland annat stadgar att riksdagen skall bestå av 100 medlemmar, statsskicket vara republikanskt och president väljas av riksdagen med minst 51 röster. Presidenten, som tillsättes för 3 år i sänder, väljes bland kandidater, som minst äro 40 år gamla.

SKYDDS- OCH KRIGSTILLSTÄNDEN I LETTLAND.

Lettiska regeringen har beslutat förlänga det i Lettland rådande förstärkta skyddstillstän-

det, som utgick den 15 februari, på ytterligare 3 månader inom 7 distrikt och på 6 månader inom de övriga distrikten av landet. Undantag utgöra gränsgebieten, där krigstillstånd alltjämt vidare upprätthålles.

LITAUEN.

Den 16 febr. firades under stora festligheter 4-årsdagen av den litauiska statens bestånd. Närvarande voro diplomatkåren, representanter för Memellandet, från Vilna utvisade litauer och vitryssar. En av litauer i Amerika skänkt klocka, som upphängts i krigsmuseets torn, invigdes vid tillfället.

FRANSK-POLSKA EKONOMISKA AVTAL.

Från Paris meddelas, att Poincaré och polska sändebudet Zamoycki den 6 februari under-tecknat en rad ekonomiska avtal gällande regleringen av handelsförbindelserna mellan Frankrike och Polen, tryggandet av medborgares i de bägge länderna privategendom i det andra landet samt naftaindustriens upphjälpande i Polen med biträde av franskt kapital.

ORON I INDIEN.

Till Reuter telegraferas från Bombay, att nationalisternas ledare Ghandi tills vidare avstått från den politik han hittills fört. Den har som bekant gått ut på att den civila befolkningen icke skall åtlyda regeringen.

I främmande land.

När en gång borta vid en insjöstrand
jag såg en dunge, som sitt lörmät
spände
omkring en stuga, grå av tidens
tand,
till skydd mot middagssolens glöd.
som brände,

då stod i en vision för mig mitt
land,
då kände jag mitt främlingskaps
elände,
då greps jag av en önskan att min
hand
fick smeka någon, någon som jag
kände

Ty då begrep jag, där jag ensam
stod,
att lyckan, som jag sökt i fjärran
länder,
var hemma på mitt eget hemlands
stränder;

att jag därhemma ägde en klenod
i mina egna, mina vänner, frän-
der;
att jag var rik — med tvänne tom-
ma händer.

Carl v. Diederichs.

FRÅN FJARRAN ÖSTERN.

Japan bortdrager sina trupper.

MOSKVA, 19 febr. Japanska legationen i Paris har fått meddelande om att japanska regeringen givit order om bortdragande av de japanska trupperna från Öst-Sibirien. Ordern är en följd av Washington-konferensen.

JÄTTEFÖRSKINGRINGSFA- FÄR I LONDON.

„Det modärna finansväsendets största skandal”.

Från London telegraferas: Gerard Lee Bevan ordförande i City Equitable Fire Insurances Company samt direktör i ett tjugotal andra ledande finansiella företag, har försvunnit från

London efter att ha invecklat de olika koncernerna i skulder, uppgående till 4 och en halv miljoner pund. Sunday Express kallar affären det moderna finansväsendets största skandal. Bevan, som har en lysande karriär bakom sig, har åtnjutit ett enastående förtroende inom alla finanskretsar, varför underrättelsen slagit ned som en bomb. Man vet ännu icke, vart han tagit sin tillflykt.

SEXTIO ÅR

fyllde 18 febr. en av Sverges mest kända tänkare, den blide professorn i filosofi i Lund Hans Larsson.

VARJEHANDA.

SOV MYCKET.

En läkare i Berlin, Karl Ludvig Schleich, bekant även som naturforskare och filosof, har i ett nyutkommet arbete omtalat nödvändigheten och nyttan av tillräcklig sömn. Ja, till och med av en mycket längre sådan än en del vetenskapsmän bruka predika. Vi citera:

„Sov lugnt hälften av livet, man skall då njuta dubbelt den andra hälften. Det är en bra sats, vilken har det enda felet att den härstammar från mig.

Jag tillägger: den som sovit ut, arbetar dubbelt, tre gånger så snabbt och njuter hundrafalt så intensivt. Lyckan är rent av en fråga, som beror på om man sovit ut. Huru många förolämpningar, ja, brott skulle inte vara ogjorda, om budet att sova ut stode högre än allt resonemang!

Nattarbete och nattfestare äro alltid bleka, och bleksiktiga ha va ett instinktivt ständigt behov av sömn, medan de längta efter den under sömnen inledda förnyelsen av blodet.

En smula avmattning i de små fängstrådarnas av Nervus sympathicus spännkraft, och alla blodkärl förlora i fasthet och elasticitet. Men blodkärlens slappa gummi söker kalken, den lätt sönderfallande, livet förstörande kalken sina avlagringsplatser. En förkortad sömn är detsamma som att kalla dessa hjärtkvalens och slaganfalllets demoner till liv.

Det berättas om personer, som kunnat nöja sig med tre till fyra timmars sömn. Nåja, ingenstädes bedrives så mycket humbug som vid diskussion om att inte kunna sova eller inte behöva sova, men Napoleon exempelvis var alltid blek och dog av kräfta, och min store lärare, Rudolf Virchow, vilken sannerligen drog in på sömnen då han kunde det, var blek och blodfattig som gult pergament och saknade

fullkomligt denna välmående, gemytliga godmodighet, som gör ett snilles väsen så uppfriskande och förtrollande. Ty ett är säkert, till de gemytliga temperamenten höra kortsovarna icke, och om de på grund av en från föräldrar ärvd fysik det oaktat uppnå ett långt och vegeaterande liv, hava de i sina medmänniskors tanke felet att sakna denna glada harmlöshet, som troligen Shakespeare avsåg, då han lät Cæsar längta efter 'tjocka' människor, vilka sova gott".

Humor.

— Värre och värre. Förste målaren: „Härom dagen målade jag ett stycke trä så fullkomligt likt marmor, att det genast sjönk till botten, när jag kastade det i vattnet".

Andre målaren: „I går, när jag

hängde upp min termometer på mitt staffli, varpå ett vinterlandskap var målat, sjönk kvicksilvret genast till 30 grader under fryspunkten."

Tredje målaren: „Allt det där var ingenting; mitt senaste porträtt av baron A. är så levande, att det måste rakas två gånger i veckan".

Tankehorn.

Det är stundom lika farligt att göra gott åt människor som att smeka vilda djur.

Man måste vilja kraftigt det man vill.

Det finns saker, som man varken bör göra eller säga; det finns sådana, som man bör göra, men icke säga; det finns sådana, som man bör säga, men icke göra; det finns slutligen sådana, som man bör både säga och göra utan vacklan.

Tillkännagives
att Gud i sitt allvisa råd hemkallat
vår käre fader

Kristian Heyman

från Roslep, som efter en svår sjukdom fick ingå i den eviga vilan i tron på sin Frälsare, i en ålder av 62 år och två månader, djupt sörjd av make och barn samt många släktingar och vänner.

Frid över hans minne!

Hur länge lampan flämtat
En gång slocknar den ändå
Hur länge fadern kämpat
En gång ro han dock fick nå
Hur länge bördan trycker
En gådg lyftes den dock av.

Den samme gode Guden
Som till prövning honom gav
Vid tempelklockans sköna ljud
Vår kära far gick hem till Gud.

Nu han bland änglars skara
för evigt bärgad får där vara.